Krátká prezentační elektronická zpráva o plnění projektu č. DAG/54/11//004066/2008

„Průzkum pražské mykoflory zaměřený na vzácnější a ohrožené druhy makromycetů včetně inventarizace ve vybraných chráněných územích a vyhodnocení výsledků v roce 2009“

**** grant hlavního města Prahy, pro oblast životního prostředí 2008***

ke dni 31. prosince 2009

řešitel Česká mykologická společnost

Houby, včetně sledovaných makromycetů (velkých hub) tvoří nedílnou součást veškerých biotopů. Některé druhy z nich jsou přitom charakteristické pouze pro přirozená společenstva, jiné naopak vyžadují přítomnost člověka.

Růst hub je závislý mj. na třech hlavních faktorech: vodě, teplotě a větru. Houba se svému růstu potřebuje vlhkost a příznivou teplotu. Vysoká teplota a zejména vítr lokalitu vysušují. Čím více se klimatické podmínky blíží ideálnímu stavu a čím déle tento stav trvá, tím houby fruktifikují více. Z tohoto hlediska byl rok 2009 v Praze podprůměrný; více houby rostly pouze v červenci.

S ohledem na klimatické podmínky a nepravidelnou fruktifikaci plodnic hub je žádoucí, aby výzkum na sledovaných lokalitách probíhal minimálně 5-7 let. Hlavním zdrojem dat jsou cílené exkurze. Dalšími důležitými zdroji dat jsou podchycené nálezy z poradny a z pražských přednášek.

Součástí vyhodnocení zjištěných druhů hub je upozornění na chráněné druhy hub, a to druhy zákonem chráněné, resp. uvedené ve vyhlášce č. 395/1992 Sb., a druhy uvedené v Červeném seznamu hub (makromycetů) ČR, podle kterého můžeme více zjištěných druhů přesněji ochranářsky klasifikovat a zejména zhodnotit jednotlivé lokality z hlediska důvodů jejich cennosti a případné ochrany.

Kalichovka půvabná - Haasiella venustissima - PP Prokopské údolí - 3.1.2009 - foto J.Burel

Choroš smolonohý - Polyporus badius - Uhříněves - 24.4.2009 - foto J.Burel

Čirůvka májovka - Calocybe gambosa - PP Obora v Uhříněvsi - 1.5.2009 - foto J.Burel

Hřib dubový - Boletus reticulatus - PR Chuchelský háj - 8.7.2009 - foto J.Burel

Hřib kaštanový - Gyroporus castaneus - PR Chuchelský háj - 29.7.2009 - foto J.Burel

Penízovka sametonohá - Flammulina velutipes - PP Housle - 17.11.2009 - foto J.Burel

Zvláště chráněné druhy dle vyhlášky č. 395/1992 Sb. MŽP ČR:

Amanita vittadinii – muchomůrka Vittadiniho, *Geastrum pouzarii* – hvězdovka Pouzarova, *Russula alnetorum (pumila)* – holubinka olšinná, *Tuber aestivum* – lanýž letní a *Volvariella caesiotincta* – kukmák dřevní *(celkem 5 druhů).*

Lanýž letní - Tuber aestivum - PR Chuchelský háj - 13.7.2009 - foto J.Burel

Kukmák dřevní - Volvariella caesiotinsta - PR Chuchelský háj - 13.7.2009 - foto J.Burel

Druhy, které byly navrženy J. Holcem a M. Beranem na doplnění vyhlášky č. 395/1992 Sb. MŽP ČR:

Boletus aereus – hřib bronzový, *Boletus rhodoxanthus* – hřib nachový, *Boletus satanas* – hřib satan, *Leccinum crocipodium* – kozák dubový, *Ramaria subbotrytis* – kuřátka lososová a *Urnula craterium* – zvoneček pohárkovitý *(celkem 6 druhů).*

Hřib bronzový - Boletus aereus - PR Chuchelský háj - 8.7.2009 - foto J.Burel

Hřib purpurový - Boletus rhodoxanthus - PR Chuchelský háj - 23.7.2009 - foto J.Burel

Druhy uvedené v publikaci Červená kniha ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichů ČR a SR – díl č. 4 (1995):

Amanita vittadinii – muchomůrka Vittadiniho, *Geastrum pouzarii* – hvězdovka Pouzarova, *Lactarius acris* – ryzec ostrý, *Leucoagaricus pilatianus* – bedla Pilátova, *Pluteus aurantiorugosus* – štítovka šarlatová, *Russula alnetorum (pumila)* – holubinka olšinná, *Tuber aestivum* – lanýž letní a *Volvariella caesiotincta* – kukmák dřevní *(celkem 8 druhů).*

Štítovka šarlatová - Pluteus aurantiorugosus - Uhříněves - 14.10.2009 - foto J.Burel

Ryzec ostrý - Lactarius acris - PR Chuchelský háj - 5.8.2009 - foto J. Burel

Druhy uvedené v Červeném seznamu hub (makromycetů) ČR (2006):

Amanita strobiliformis – muchomůrka šiškovitá, *Amanita vittadinii* – muchomůrka Vittadiniho, *Aureoboletus gentilis* – hřib pružný, *Bolbitius variicolor* – slzečník měnlivý, *Boletus aereus* – hřib bronzový, *Boletus appendiculatus* – hřib přívěskatý, *Boletus impolitus* – hřib plavý, *Boletus queletii* – hřib Quéletův, *Boletus rhodoxanthus* – hřib nachový, *Boletus satanas* – hřib satan, *Coprinus atramentarius var. romagnesianus* – hnojník Romagnesiho, *Geastrum pouzarii* – hvězdovka Pouzarova, *Gymnopus vernus* – penízovka jarní, *Haasiella venustissima* – kalichovka půvabná, *Lactarius acris* – ryzec ostrý, *Lactarius pterosporus* – ryzec křídlatovýtrusý, *Lactarius zonarius* – ryzec pásovaný, *Leccinum crocipodium* – kozák dubový, *Leccinum variicolor* – kozák barvoměnný, *Lentinus suavissimus* – houževnatec vonný, *Macrolepiota konradii* – bedla Konrádova, *Melanoleuca verrucipes* – tmavobělka bradavčitá, *Peziza succosa* – řasnatka síromléčná, *Phyllotopsis nidulans* – hlíva hnízdovitá, *Pluteus aurantiorugosus* – štítovka šarlatová, *Ramaria decurrens* – kuřátka sbíhající, *Ramaria rubripermanens* – kuřátka načervenalá, *Ramaria subbotrytis* – kuřátka lososová, *Russula alnetorum (pumila)* – holubinka olšinná, *Russula persicina* – holubinka broskvová, *Russula sphagnophila* – holubinka rašeliníková, *Tarzetta catinus* – zvonkovka žlutavá, *Tulostoma melanocyclum* – palečka nazrzlá, *Tulostoma pulchellum* – palečka Hollosova, *Urnula craterium* – zvoneček pohárkovitý, *Volvariella caesiotincta* – kukmák dřevní, *Volvariella pusilla* – kukmák maličký a *Volvariella taylori* – kukmák Taylorův *(celkem 38 druhů).*

Řasnatka síromléčná - Peziza succosa - PR Chuchelský háj - 8.7.2009 - foto J.Burel

Hřib pružný - Aureoboletus gentilis - PR Chuchelský háj - 13.7.2009 - foto J.Burel

Ryzec křídlatovýtrusý - Lactarius pterosporus - PR Chuchelský háj - 23.7.2009 - foto J.Burel

Holubinka brosková - Russula persicina - PR Chuchelský háj - 5.8.2009 - foto J.Burel

Z nebezpečných jedovatých hub byly nalezeny:

Amanita phalloides – muchomůrka zelená (smrtelně jedovatá muchomůrka byla nalezena v PR Chuchelský háj, kde v na konci července fruktifikovala po několik dní ve stovkách plodnic na několika lokalitách; ve stejném období byla rovněž nalezena v PR Klánovický les), *Amanita pantherina* – muchomůrka tygrovaná, *Inocybe erubescens* – vláknice Patouillardova (začervenalá), *Nolanea verna* – zvonovka jarní, *Boletus satanas* – hřib satan, *Galerina marginata* – čepičatka jehličnanová a *Clitocybe phyllophilla* – strmělka listomilná. Z dalších jedovatých hub pak velmi běžný *Agaricus xanthodermus* – pečárka zápašná, dále pak například *Amanita gemmata* – muchomůrka slámožlutá, *Mycena rosea* – helmovka narůžovělá a *Hypholoma fasciculare* – třepenitka svazčitá.

Muchomůrka zelená - Amanita phalloides - PR Chuchelský háj - 29.7.2009 - foto J.Burel

Muchomůrka zelená - Amanita phalloides - PR Chuchelský háj - 29.7.2009 - foto J.Burel

Zajímavé nálezy jsou dokladovány a uloženy v herbářích (Národní muzeum, soukromé herbáře specialistů – případně budou některé z těchto nálezů ze soukromých herbářů předány do herbáře Národního muzea). U mnoha nálezů je také pořizována fotodokumentace.

Blíže byly sledovány lokality

PR Chuchelský háj

Lokalita charakteristická růstem jarních druhů hub a dále vzácných mykorhizních druhů hub. Nejvzácnějšími nalezenými houbami v roce 2009 byly nálezy - **lanýže letního – *Tuber aestivum*** a **kukmáku dřevního – *Volvariella caesiotincta*** (oba zvláště chráněné druhy dle vyhlášky č. 395/1992 Sb.), **hřibu purpurového (nachového) – *Boletus rhodoxanthus***, **ryzce ostrého – *Lactarius acris*** a **urničky pohárové – *Urnula craterium*** (všechny kriticky ohrožené druhy

dle Červeném seznamu hub /makromycetů/ ČR). Celkem v roce 2009 nalezeno 17 druhů hub uvedených v červeném seznamu.

Hřib Quéletův - Boletus queletii - PR Chuchelský háj - 13.7.2009 - foto J.Burel

Pečárka Bohusova - Agaricus elvensis - PR Chuchelský háj - 13.7.2009 - foto J.Burel

Hřib přívěskatý - Boletus appendiculatus - PR Chuchelský háj - 29.7.2009 - foto J.Burel

Smržovec smržovitý - Gautieria morchelliformis - PR Chuchelský háj - 23.7.2009 - foto J.Burel

PP Prameniště Blatovského potoka

Lokalita je dlouhodobě sledována - v roce 2008 byla z důvodu možnosti využít data pro ochranářské účely vypracována podrobná zpráva o mykofloře této lokality. V roce 2009 nalezeny 3 druhy z červeného seznamu hub, a to *Russula alnetorum (pumila)* – holubinka olšinná (zároveň je to zákonem chráněný druh), holubinka rašeliníková – *Russula sphagnophila* a kozák barvoměnný – *Leccinum variicolor* a další zajímavé mykorhizní a saprotrofní druhy hub.

Holubinka chromová - Russula claroflava - PP Prameniště Blatovského potoka - 30.7.2009 - foto J.Burel

Kozák březový - Leccinum scabrum - PP Prameniště Blatovského potoka - 30.7.2009 - foto J.Burel

Údolí Pitkovického potoka

Lokality je z hlediska biotopu velmi rozličná – zahrnuje vrby a olše v těsném sousedství potoka, travnatá a luční společenstva v údolí, listnaté, smíšené a jehličnaté stromy na stráních kolem údolí. Sledováno bylo území Pitkovického potoka od Pitkovic až po soutok s Botičem.

Na lokalitě výrazným způsobem převládají saprotrofní druhy hub. Nalezen zde byl v roce 2009 jediný druh uvedený v červeném seznamu: zvonkovka žlutavá – *Tarzetta catinus*. Ze zajímavějších druhů pak dále např. pečárka Langeova – *Agaricus langei*, ohnivec rakouský – *Sarcoscypha austriaca* a pevník plstnatý – *Stereum subtomentosum*.

Ohnivec rakouský - Sarcoscypha austriaca - Údolí Pitkovického potoka - 28.3.2009 - foto J.Burel

Ucho Jidášovo - Hirneola auricula-judae - Údolí Pitkovického potoka - 28.3.2009 - foto J.Burel

PP Modřanské a Komořanské tůně

Lokalita chráněná jako hnízdiště ptáků zahrnuje soustavu malých tůní a lagun na pravém břehu Vltavy. Území je převážně zarostlé ostřicemi, rákosem apod., z dřevin pak dominují vrbové porosty různého stáří. Na lokalitě nebyl dosud nalezen žádný druh uvedený v červeném seznamu.

Ohňovec obecný - Phellinus igniarius - PP Modřanské a Komořanské tůně - 19.4.2009 - foto A. Vít

Hnojník zaječí - Coprinus lagopus - PP Modřanské a Komořanské tůně - 19.4.2009 - foto A. Vít

PR Šance

Zalesněný hřbet na západ od obce Točná nad údolím Kálek a Břežanským potokem zahrnuje různé typy doubrav s dalšími vtroušenými listnatými i jehličnatými stromy a rovněž suťové svahy a otevřené skalky. Mykologicky dlouhodoběji nepravidelně sledovaná lokalita, na které se vyskytují teplomilnější druhy hub, včetně mykorhizních. V roce 2009 zde byly nalezeny 3 druhy uvedené v červeném seznamu uvedené druhy: hřib přívěskatý – *Boletus appendiculatus*, kuřátka načervenalá

– *Ramaria rubripermanens* a holubinka broskvová – *Russula persicina* a dále např. pavučinec hnědočervený – *Cortinarius phoeniceus* (na lokalitě rostoucí pod duby, v ČR vzácněji rostoucí téměř výhradně pod smrky) a měcháč písečný – *Pisolithus arrhizus* (na lokalitě rostoucí v suťovém svahu, jedná se o jednu ze tří recentních lokalit měcháče na území Prahy, v ČR se nehojně vyskytuje spíše na písčitých půdách, zejména pod borovicemi).

Mecháč písečný - Pisolithus arrhizus - PR Šance - 19.7.2009 - foto A. Vít

Pavučinec hnědočervený - Cortinarius phoeniceus - PR Šance - 19.7.2009 - foto A. Vít

PP Housle

Dominantou lokality je hluboce zaříznutá rokle, která je v současné době zalesněna jak uvnitř na dně rokle i jejích úbočích, tak na okolní horní plošině. Potenciálně mykologicky zajímavá lokalita, zejména s ohledem na množství různých biotopů a dřevin zde se vyskytujících. Byl nalezen vzácnější hnojník Romagnesiho – *Coprinus atramentarius var. romagnesianus* (druh uvedený v červeném seznamu), hlíva šedá – *Hohenbuehelia grisea*, dřevomor velký – *Hypoxylon macrocarpum* a další.

Hnojník Romagnesiho - Coprinus atramentarius var. romagnesianus - PP Housle - 17.11.2009 - foto J.Burel

Šťavnatka modřínová - Hygrophorus lucorum PP Housle - 17.11.2009 - foto J.Burel

Závěr

V roce 2009 bylo nalezeno 5 zvláště chráněných druhů dle vyhlášky č. 395/1992 Sb. MŽP ČR a 38 druhů uvedených v Červeném seznamu hub (makromycetů) ČR. Celkem bylo zaznamenáno a určeno 420 taxonů.

Data z výzkumu pražských makromycetů mohou, kromě aktuálních ochranářských účelů a využití managementem, sloužit i jako signální i historická informace pro různá použití. K dispozici jsou kromě zpracovatele také zadavateli (Magistrátu hlavního města Prahy), AOPK a odborné i houbařské veřejnosti.